

він повністю охоплює умови, погоджені сторонами, і не може бути заперечений чи доповнений наданням попередніх заяв чи погоджень. Однак, як прямо зазначено у вказаній статті, такі заяви чи погодження можуть бути використані для тлумачення письмового договору.

Умови та вирази, використані в договорі однією чи обома сторонами, діють не ізольовано, а повинні розглядатися як невід'ємна частина загального контексту, тобто тлумачитись у світлі усього договору чи заяви, в яких вони з'являються (ст. 4.4 Принципів УНІДРУА, ст. 5:105 Принципів ЄДП).

Зважаючи на викладене вище, варто рекомендувати українським судам звертати увагу на справжні наміри сторін при здійсненні правочину, оскільки вони, власне, і становлять сутність договору. Дослідження намірів сторін можливе як у поєднанні з дослідженням їхнього фактичного волевиявлення, так і в певній послідовності. Варто також рекомендувати законодавцю внести відповідні зміни в законодавство, зокрема, у ст. 213 ЦК України¹.

О. А. Рассомахіна

асистент кафедри теорії та історії
держави і права юридичного
факультету КНЕУ

ГАРМОНІЗАЦІЯ ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ ПРО ОХОРОНУ ПРАВ НА ТОРГОВЕЛЬНІ МАРКИ З МІЖНАРОДНО-ПРАВОВИМИ НОРМАМИ

Для України, яка інтегрується як повноправний член у світове співтовариство, важливою є участь у міжнародних організаціях, однією з яких є СОТ, та приєднання до багатосторонніх міжнародних договорів. Членство у СОТ передбачає виконання норм усіх договорів і угод цієї організації, включаючи норми Угоди про торговельні аспекти прав на інтелектуальну власність (далі — Угоди ТРІПС), що започатковує реформування законодавства України у сфері охорони інтелектуальної власності, в тому числі таких об'єктів як торговельні марки.

Угода ТРІПС була прийнята внаслідок Уругвайського раунду переговорів ГАТТ 15 квітня 1994 року і є невід'ємною частиною

¹ Є підстави також рекомендувати законодавцю врегулювати правила тлумачення договорів окремою статтею, тобто в рамках ст. 637 ЦК України, зважаючи на те, що одні- і двосторонні правочини такі суттєво різняться, виходячи із співвідношення волі і волевиявлення однієї і двох та більше сторін.

Угоди, якою засновується СОТ. На відміну від попередніх договорів з цих питань, ТРІПС не тільки визнає, але й встановлює чіткі стандарти щодо наявності, обсягу та використання прав інтелектуальної власності (частина II), і головне чіткі стандарти для процесу захисту прав на інтелектуальну власність (частина III, ст. ст. 41—61) та засоби примушення до дотримання цих прав у країнах-учасниках.

ТРІПС засновано на таких принципах: 1) встановлення стандартів охорони та здійснення прав інтелектуальної власності в країнах-учасниках — при цьому передбачається можливість застосування в цих країнах й більш високих стандартів за умови, що це не суперечить положенням Угоди; 2) запровадження національного режиму охорони інтелектуальної власності — зобов'язує країни-учасниці надавати будь-якій особі, яка звертається за захистом своїх прав відповідно до однієї з конвенцій про охорону інтелектуальної власності (Паризької, Бернської, Римської), а також Угоди ТРІПС, захист на основі національного режиму (є певні обмеження); 3) режиму найбільшого сприяння — кожна країна повинна гарантувати громадянам інших країн-учасниць ті самі переваги, привілеї та імунітети, які вона передбачає для своїх громадян стосовно захисту їх прав інтелектуальної власності (є певні обмеження); 4) дотримання міжнародних багатосторонніх конвенцій про охорону інтелектуальної власності, зокрема Паризької конвенції про охорону промислової власності (1967 р.) (частина I ТРІПС).

Важливим розділом ТРІПС є положення щодо правової охорони товарних знаків, оскільки незаконне використання зареєстрованих товарних знаків — форма підробки, що трапляється найчастіше. Відповідно до ТРІПС, товарним знаком може бути будь-який знак чи комбінація знаків, за допомогою яких можна відрізнити товари і послуги одного виробника від товарів і послуг іншого (п. 1 ст.15). Цивільний кодекс України (ст. 492) та Закон України «Про охорону прав на знак для товарів і послуг» (ст. 1) містять подібні визначення, проте оперують поняттям «особа», а не «підприємство» чи «підприємець», як це робиться у міжнародно-правових актах та законодавстві зарубіжних країн, що створює додатковий привід для зловживань у цій сфері.

Угода ТРІПС містить вимогу про можливість реєстрації знаків і передбачає право пріоритету по відношенню до товарів і послуг (п.1 ст. 15, п. 3 ст. 62). Основною підставою набуття прав на торговельну марку в Україні є їх державна реєстрація у встановленому законом порядку, при цьому встановлено однаковий право-

вий режим як для товарів, так і для послуг. Слід звернути увагу на п. 2 ст. 62 ТРІПС (частина IV), яка зобов'язує країн-членів гарантувати, щоб процедури видачі або реєстрації права із врахуванням дотримання основних вимог для набуття такого права, дозволяли видачу чи реєстрацію права протягом розумного періоду часу, який дозволяє уникнути безпідставного скорочення строку охорони. Процес реєстрації товарних знаків за національною процедурою є довготривалим, проте проблему скорочення строку охорони товарних знаків можна вирішити вже сьогодні, змінивши підходи до визначення моменту виникнення цих прав, не пов'язуючи його з моментом отримання охоронних документів. Поки що, відповідно до п. 1 ст. 16 Закону звернутись до суду за захистом своїх прав, порушених у строк від дати подання заявки до видачі свідоцтва, можна лише маючи на руках свідоцтво. Стаття 496 ЦК України передбачає, що майнові права інтелектуальної власності на торговельну марку виникають з дати, наступної за дату подання заявки, таким чином, не чекаючи видачі свідоцтва, на підставі документів, які підтверджують подання заявки, заявники вже можуть захищати свої права. Зазначу, що п. 3 ст. 26 проекту Закону України «Про охорону прав на торговельні марки, географічні позначення та комерційні найменування» містить аналогічні норми.

Відповідно до ТРІПС реєстрація товарного знака залежить в першу чергу від його розрізняльної здатності, а також інших підстав за умови, що вони не відходять від положень Паризької конвенції. Разом з тим, якщо знак не наслідуює розрізняльної здатності, ТРІПС дозволяє країнам-учасникам поставити реєстрацію знака в залежність від розрізняльної здатності, набутої у процесі використання, у такий спосіб вирішується протиріччя між параграфами В (2) та С (1) ст. 6 *quinquies* Паризької конвенції (п. 1, ст. 15 ТРІПС). Критерії охороноздатності знаків, встановлені ст. 5, 6 Закону України «Про охорону прав на знаки для товарів і послуг» відповідають вимогам Паризької конвенції. Згідно абзацу першого п. 2 ст. 6 Закону не може одержати правову охорону позначення, які не мають розрізняльної здатності та не набули такої внаслідок їх використання, що має дозволити в безпеліційному порядку зареєструвати знак для товарів і послуг, який складається з комбінації цифр, літер, прізвища, підтвердивши, що знак здобув розрізняльну здатність серед споживачів у процесі його використання.

Захист, що надається власнику зареєстрованого знака, дає йому змогу не дозволяти іншим особам використовувати в ході тор-

гівлі ідентичні чи аналогічні знаки стосовно товарів і послуг, ідентичних чи аналогічних тим, для яких знак зареєстровано, якщо є ймовірність виникнення плутанини внаслідок такого використання. Аналогічні виключні права закріплено у п. 5 ст. 16 Закону України. Зазначені вище права не повинні зачіпати попередньо набуті права і не впливають на можливість членів ставити здійснення прав в залежність від їх використання (п. 1 ст. 16 ТРІПС). Ця норма дозволяє країнам-членам надавати права на товарний знак на основі його використання, у законодавстві України вона знайшла відображення у праві попереднього користувача на торговельну марку (ст. 500 ЦК), проте саме втілення цієї норми викликало критику серед фахівців даної галузі, принаймні необхідно було зробити уточнення стосовно кола осіб, які можуть бути попередніми користувачами, тривалості та обсягу такого попереднього користування. Зазначена норма відображена у ст. 27 проекту Закону «винятки з прав на торговельну марку», тут зокрема передбачається і обсяг такого використання — право попереднього користувача обмежується обсягом, в якому здійснювалося або передбачалося здійснюватися використання торговельної марки на дату пріоритету заявки, а за відсутності цієї дати — на дату подання заявки.

Захист загальновідомих знаків розширено на припинення їх використання щодо неоднорідних товарів та послуг, за умови що використання такого знака щодо таких товарів і послуг вказуватиме на зв'язок між зазначеними товарами та послугами та власником зареєстрованого знака, що завдає шкоди його інтересам (п. 3 ст. 16 ТРІПС). Охорона прав на добре відомі знаки в Україні здійснюється на основі ст. 25 Закону України, яка відображає вищезазначені положення; Порядку визнання знака добре відомим в Україні Апеляційною палатою Держдепартаменту інтелектуальної власності, при цьому критерії визнання його таким повністю відповідають Спільним рекомендаціям ВОІВ про положення стосовно охорони загальновідомих знаків 1999 року.

Законодавство України також відображає положення ТРІПС про можливість встановлення обмежених виключень із прав на товарний знак — п. 6 ст. 16 Закону; щодо умов збереження реєстрації знака — п. 4 ст. 18 Закону; ліцензування та передачі прав.

Окремо слід говорити про правові стандарти, встановлені ТРІПС для процесуального права, судової та адміністративної системи країн-членів, що в свою чергу стало причиною внесення змін до Цивільно-процесуального, Господарсько-процесуального, Кримінального, Кримінально-процесуального кодексів України,

знайшло відображення у нормах Митного кодексу України, і має підвищити ефективність захисту не тільки об'єктів інтелектуальної власності, але й судової та адміністративної системи країни в цілому, чим власне і обумовлюється унікальність ТРІПС.

Ю. В. Сагайдак

асистент кафедри теорії та історії держави і права юридичного факультету КНЕУ

АДМІНІСТРАТИВНА РЕФОРМА ЯК УМОВА МІЖНАРОДНОГО ЕКОНОМІЧНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА УКРАЇНИ (СОЦІАЛЬНИЙ ТА ПРАВОВИЙ АСПЕКТИ)

У 90-і роки Україна поставила перед собою ряд завдань, пов'язаних із європейською інтеграцією як в політичній, так і в соціально-економічній і правовій сферах.

На сьогодні надзвичайно важливим аспектом діяльності України є її участь у міжнародному співробітництві на основі норм та принципів міжнародного права.

Звісно, що інтеграція стане можливою лише тоді, коли принципи та норми, офіційно закріплені в законодавчих актах України, будуть мати не лише декларативний характер, а й стануть реально дієвими. На думку фахівців конкретизувати існує багато причин, за яких нормативні документи лишаються лише на папері, найвагоміша серед них — державне управління. Державний апарат має в своєму арсеналі багато механізмів і засобів для захисту громадян та розвитку демократичного громадянського суспільства, проте має й такі, які можуть гальмувати і навіть нівелювати цей процес. До таких негативних чинників відносяться:

- зосередження надмірної влади і ресурсів в одних руках;
- недемократичний чи авторитарний режим (який фактично панує в Україні);
- надмірний адміністративний контроль та тиск (особливо у сфері економічних відносин);
- відсутність поваги держави і громадян до приватної власності, що яскраво виражається у роботі державних органів;
- безпосередня участь державних службовців у діяльності підприємств та організацій, які отримують прибуток або пов'язані із розподілом, акумуляцією та збиранням коштів;
- урядові дотації;